

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13783/2024
21.01.2026. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранке Дражић, председника већа, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужилаца-противтужених АА и ББ, обојица из ..., чији је заједнички пуномоћник Златимир Стевановић, адвокат из ..., против тужених- противтужилаца ВВ из ..., чији је пуномоћник Милорад Тешић, адвокат из ..., ГГ из ..., чији је пуномоћник Бојан Бончић, адвокат из ... и тужене ДД из ..., ради дуга по тужби и утврђења ништавости уговора по противтужби, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца ВВ из ..., изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 1000/2024 од 13.03.2024. године, у седници одржаној дана 21.01.2026. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 1000/2024 од 13.03.2024. године у потврђујућем делу става првог изреке и у ставу другом изреке и пресуда Основног суда у Нишу П 9923/20 од 27.10.2023. године у усвајајућем делу става првог изреке, у делу става другог изреке у односу на члан 3. Уговора из децембра 2005. године и у ставу трећем изреке, све у односу на туженог-противтужиоца ВВ из ... и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Ревизија туженог-противтужиоца ВВ из ... **ОДБАЦУЈЕ СЕ** у односу на преиначени део става првог изреке пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 1000/2024 од 13.03.2024. године, као недозвољена.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П 9923/20 од 27.10.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца-противтужених, па су обавезани тужени-противтужиоци да тужиоцима на име дуга у износу од 57.411,63 евра солидарно исплате и то тужени-противтужилац ВВ износ од 57.411,63 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, тужена-противтужиља ГГ до висине вредности наслеђеног дела - износ од 25.696,89 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате и тужена ДД из ... до висине вредности наслеђеног дела - износ од 1.771,18 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате са

каматом коју прописује Централна европска банка за период почев од 01.12.2008. године па до 25.12.2012. године и законском затезном каматом по стопи која је прописана Законом о затезној камати за дуг који гласи на евре за период почев од 26.12.2012. године па до коначне исплате. Ставом другим изреке, одбијен је противтужбени захтев тужених-противтужилаца којим су тражили да се утврди да су чланови 3. и 4. уговора из децембра 2005. године, који је закључен између АА и ББ из ... као зајмодаваца и сада пок. ЂЂ бив. из ... и ВВ ништави и да не производе правно дејство, као неоснован. Ставом трећим изреке, обавезани су тужени- противтужиоци да тужиоцима-противтуженима на име трошкова парничног поступка солидарно исплате износ од 1.228.350,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужилаца-противтужених којим су тражили да се тужена ДД обавезе да тужиоцима-противтуженима солидарно накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.228.350,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 1000/2024 од 13.03.2024. године, одбијена је као неоснована жалба тужених- противтужилаца, те је у односу на њих потврђена пресуда Основног суда у Нишу П 9923/20 од 27.10.2023. године у ставу првом изреке, делу става другог изреке који се односи на ништавост одредбе члана 3. уговора из децембра месеца 2005. године и на ништавост одредбе члана 4. истог уговора који се односи на доспелост потраживања и у ставу три изреке, док се иста пресуда преиначује у делу става другог изреке који се односи на ништавост одредбе члана 4. уговора из децембра месеца 2005. године у делу који се односи на исплату износа од по 500 евра месечно, тако што се у овом делу усваја противтужбени захтев и утврђује да је члан 4. уговора из децембра 2005. године у наведеном делу ништав (став први изреке). Обавезани су тужиоци-противтужени да туженима-противтужиоцима ВВ и ГГ солидарно исплате 10.900,00 динара на име накнаде трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени-противтужилац ВВ је благовремено преко пуномоћника изјавио ревизију због погрешне примене материјланог права и битних повреда одредаба парничног поступка.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 18/20), Врховни суд је оценио да је ревизија туженог-противтужиоца ВВ делимично основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци свој тужбени захтев заснивају на испуњењу обавеза из Уговора о начину регулисања дуга из децембра 2005. године, који уговор су закључили тужиоци са туженим, сада пок. ЂЂ који је преминуо у току ове парнице и његовим сином туженим ВВ. Тужени ЂЂ и ВВ су у периоду од 1994. године до 1999. године од тужилаца позајмили износ од 90.900 DM ради изградње ... и ... у ..., а 1999. године су вратили део дуга у износу од 26.600 DM, и по основу зајма остао је неизмирен износ од 64.300 DM. Зато су децембра 2005. године закључили наведени Уговор о регулисању дуга у коме је у члану 1. наведена висина дуга од 90.900 DM, у члану 2. да је враћен део дуга, у износу од 26.600 DM, те да је остао неизмирен дуг у износу од 64.300 DM. У члану 3. је наведено да ЂЂ и ВВ прихватају обавезу да тужиоцима врате новац у

вредности стана по једном м² (1.000 DM за 1 м²) односно 65.000 евра да врате или да купе и предају стан у власништво тужиоцима површине 60 до 65 м², у новоградњи, у договору са зајмодавцима у погледу локације и спратности. Чланом 4. уговора ЂЂ и ВВ су прихватили да обавезу из члана 3. изврше до краја 2007. године и обавезали су се да предаје стана или враћања дуга плаћају месечно по 500 евра на име послуге новца почев од октобра 2006. године сваког месеца. Првобитна позајмица вршена је без признаница и уговора о зајму јер су уговорне стране у тазбинском сродству. До 30.11.2008. године тужени ЂЂ је вратио тужиоцима износ од 13.000 евра. У току парнице ЂЂ је преминуо, па су оставинским решењем Основног суда у Нишу О 1013/16 од 07.09.2016. године за законске наследнике оглашени син ВВ - тужени, супруга ГГ, обоје ... и кћи ДД (супруга тужиоца ББ), по споразуму са одређеним уделима. Како је у току поступка тужени ЂЂ преминуо, то су тужиоци означили као тужене његове законске наследнике који солидарно одговарају до висине наслеђене имовине за дугове оставиоца. У поступку су изведени докази вештачењем од стране више вештака економске струке, грађевинске струке, пољопривредне струке, саобраћајне струке, ради утврђивања висине главног дуга и вредности оставиоачеве заоставштине. Висину главног дуга судови су утврдили на основу допуне налаза и мишљења вештака финансијске струке од 18.04.2019. године по коме је на дуг од 65.000 евра извршен обрачун камате за период од 01.10.2006. до 13.11.2008. године (када је враћен део дуга од 13.000 евра), па дуг износи 70.411,63 евра (од чега главни дуг износи 65.000 евра, а камата за наведени период 5.411,63 евра), па је исти умањен за 13.000 евра – враћени део дуга, тако што је раздужена камата од 5.411,63 евра и део главног дуга од 7.588,37 евра, тако да је коначно утврђен главни дуг на дан 30.11.2008. године у износу од 57.411,63 евра. На основу те допуне налаза вештака тужиоци су прецизирали свој тужбени захтев писаним поднеском од 20.07.2023. године.

Тужени ВВ и ГГ поднели су противтужбу против тужилаца са тужбеним захтевом да се утврди да су апсолутно ништаве одредбе члана 3. и 4. уговора о регулисању зајма из децембра 2005. године због незаконитог претварања преосталог дуга у немачким маркама у евре у паритету 1 DM = 1 евро, уместо прописаног паритета 1,95583 DM = 1 евро, због чега је дуг двоструко увећан, као и из разлога што је приликом претварања DM у евро коришћена и робна клаузула која има спекулативни карактер и као таква је забрањена, јер није постојала било каква веза између дуга и цене по м², као и да је супротно закону уговорена камата у члану 4. уговора у износу од 500 евра месечно, те је реч о зеленашком карактеру уговора.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да су уговорне стране својом слободном вољом у уговору о регулисању зајма из децембра 2005. године извршиле претварање дуга у DM у евро у паритету 1 DM = 1 евро користећи и наведену робну клаузулу, да је такво уговорање законом дозвољено, изузев по правном ставу другостепеног суда у делу става 4. уговора у односу на месечну камату од по 500 евра, у ком делу је другостепени суд преиначио првостепену пресуду усвајајући у том делу противтужбени захтев тужених, а у преосталом потврдио усвајајући део првостепене пресуде по тужби и одбијајући део по противтужби, па је другостепени суд одлучио као у изреци побијане пресуде.

По оцени Врховног суда, правни закључак нижестепених судова се не може прихватити јер је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено.

У овој парници постављен је тужбени захтев за враћање преосталог дуга од стране тужених као солидарних дужника по основу уговора из децембра 2005. године. Солидарна обавеза не захтева да се у парници успостави јединствено супарничарство, јер је та обавеза дељива у регресној парници после исплате дуга тужиоцима. Зато солидарни дужници образују процесну заједницу обичних супарничара, а како они по члану 209. ЗПП имају статус самосталне странке, а ревизију је изјавио само тужени-противтужилац ВВ, то је о ревизији одлучено само у односу на ревидента.

Законом о Народној банци Југославије („Службени лист СРЈ“ број 32/93 ... 73/2000) одредбом члана 40. који је био на снази у време када је евро уведен у оптицај, било је прописано да на предлог Народне банке Југославије, Савезна Влада утврђује режим курса динара. Законом о Народној банци Србије („Службени гласник Републике Србије“ број 72/2003 ... 44/2018) одредбом члана 34. став 1. тачка 5. прописано је да НБС утврђује и спроводи монетарну и девизну политику у Републици Србији самосталним вођењем политике курса динара и утврђивањем уз сагласност Владе, режима курса динара; одредбом члана 43. став 1. и став 2. да НБС смостално води политику курса динара и уз сагласност Владе утврђује режим курса динара; одредбом члана 45. став 1. тачка 3. прописано је да НБС прописује услове и начин замене ефективног страног новца у девизе и девиза у ефективни страни новац, замене ефективног страног новца, односно девиза у једној валути за ефективни страни новац, односно девизе у другој валути као и замене оштећеног и ваноптицајног ефективног страног новца. Одлуком о утврђивању курса новог динара („Службени лист СРЈ“ број 68/2000) одредбом тачке 1. било је прописано да се курс новог динара утврђује према немачкој марки (DEM) у односу 30 према 1. Одлуком о условима и начину замене страних средстава плаћања за евро („Службени лист СРЈ“ број 71/2001, 30/2002 и „Службени лист СЦГ“ број 1/2003) одредбом тачке 1. прописано је да страна средства плаћања дванаест земаља Европске Уније замењују за евро под условима и на начин који су прописани овом одлуком, а одредбом члана 4. став 3. да се износ евра из става 2. ове тачке утврђује применом курса Европске централне банке на износ страних средстава плаћања из тачке 1. ове одлуке.

Законом о облигационим односима, одредбом члана 10. прописано је начело аутономије воље које је ограничено принудним прописима. Одредбом члана 12. ЗОО прописано је да у заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа стране су дужне да се придржавају начела савесности и поштења. Одредбом члана 15. став 1. ЗОО прописано је да у заснивању двостраних уговора стране полазе од начела једнаке вредности узајамних давања. Одредбом члана 394. ЗОО прописано је начело монетарног номинализма, односно да када обавеза има за предмет своту новца дужник је дужан исплатити онај број новчаних јединица на који обавеза гласи изузев када закон одређује што друго. Чланом 557. ЗОО прописано је да се уговором о зајму обавезује

зајмодавац да преда у својину зајмопримцу одређену количину новца или којих других заменљивих ствари, а зајмопримац се обавезује да му врати после извесног времена исту количину новца односно исту количину ствари исте врсте и истог квалитета.

Из цитираних одредби произилази да је у искључивој надлежности Владе и Народне банке утврђивање курса динара, а да се код замена страних валута 12 земаља Европске монетарне уније примењује курс који је прописала Европска централна банка, па су основани ревизијски наводи да се међусобни паритет страних валута утврђује на основу курса динара који утврђују Влада, НБС и Европска централна банка, који су на основу цитираних прописа једино надлежни за утврђивање курса динара и евра, те да се паритет страних валута не утврђује слободном вољом уговорних страна, како су то погрешно закључили нижестепени судови, јер су наведени прописи императивне природе и примењују се на све учеснике грађанско-правних односа.

Како је тужба заснована на уговору о зајму новца, а предмет тужбеног захтева је враћање преосталог износа зајма која је извршена у немачким маркама, а та страна валута је престала да важи и замењена је новом страном валутом – евро, судови су били дужни да примене начело монетарног номинализма из члана 394. ЗОО и одредбу члана 557. и 558. ЗОО и да сходно напред цитираним законским одредбама утврде висину дуга по уговору о зајму из децембра месеца 2005. године. То значи да су судови били дужни да утврде преостали износ дуга немачких марака у оној количини новчаних јединица валуте евро која по свом квалитету одговара неспорно утврђеном износу дуга од 64.300 немачких марака применом законом прописаног паритета, ценећи да је део дуга 2008. године враћен у еврима. Нижестепени судови нису утврдили ни под којим условима су тужиоци давали на зајам новац туженима, односно ЂЂ и ВВ, да ли су уговарали и камату сходно члану 558. став 1. ЗОО или не, или су камату по први пут уговорили уговором о регулисању дуга из децембра месеца 2005. године у ком делу је другостепени суд правилно преиначио првостепену пресуду и утврдио ништавост дела одредбе члана 4. који се односи на исплату од по 500 евра месечно тужиоцима на име камате, као зеленашке. Није утврђено када су тужени пали у доцњу и од када им тече припадајућа камата.

Како је због погрешне примене материјалног права чињенично стање погрешно и непотпуно утврђено, нижестепене пресуде су морале бити укинуте, јер правилна одлука и о тужбеном захтеву тужилаца и о противтужбеном захтеву тужених- противтужилаца зависи од утврђења наведених чињеница.

У поновном поступку првостепени суд ће поступити по изнетим примедбама овог суда, правилном применом материјалног права утврдиће висину дуга, да ли су уговорне стране уговориле камату на главни дуг или не, када су зајмопримци пали у доцњу и да ли им и од када припада законска камата, након чега ће правилном применом материјалног права донети правилну и закониту одлуку, водећи рачуна и о осталим ревизијским наводима.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка јер иста зависи од коначног исхода парнице.

Са наведених разлога Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке решења применом члана 416. став 3. Закона о парничном поступку.

Како је ревидент успео у делу противтужбеног захтева о коме је другостепени суд одлучио у преиначујућем делу става првог изреке побијане пресуде, то исти сходно члану 194. ЗПП нема правни интерес за изјављивање ревизије, због чега је Врховни суд у том делу ревизију одбацио као недозвољену и одлучио као у ставу другом изреке овог решења применом члана 410. став 2. тачка 4. ЗПП.

**Председник већа-судија,
Бранка Дражић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**